

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 382
van **ELS ROBEYNS**
datum: 5 februari 2016

aan **JOKE SCHAUVLIEGE**
VLAAMS MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

Landbouw - Pesticidenverbruik

Recent verscheen in VILT (Vlaams infocentrum land- en tuinbouw) een artikel met betrekking tot het gebruik van pesticides in de Europese landbouw.

Naast de absolute cijfers per land werd ook het verbruik aan actieve stof per hectare berekend.

België bekleedt daar de derde plaats met een gemiddeld verbruik van bijna 5 kg per hectare.

Tussen de verschillende lidstaten heersen er grote verschillen in het verbruik van pesticides per hectare.

In Bulgarije is de zuinigste verbruiker met 0,24 kg/ha. De Baltische staten, Zweden, Roemenië, Ierland en het Verenigd Koninkrijk verbruiken minder dan 1 kg/ha. Malta kent het hoogste verbruik met 13,59 kg/ha en België en Nederland zitten op bijna het zelfde verbruik, respectievelijk bijna 6 kg/ha en bijna 5 kg/ha.

Het verbruik in België ligt ten opzichte van de meeste landen dan ook vrij hoog.

1. Is de minister op de hoogte van het hoge pesticidenverbruik per hectare in de Belgische/Vlaamse landbouw?
2. Waaraan schrijft de minister dat hoge verbruik in vergelijking met de meeste andere Europese landen toe?
3. Is er een wetenschappelijke verklaring die dat hoge verbruik aan actieve stof per hectare verklaart en verantwoordt?
4. Heeft de minister reeds maatregelen genomen die moeten leiden tot het terugdringen van dat hoge verbruik? Zo ja, welke en tot welke resultaten hebben ze geleid?
5. Overweegt de minister nog maatregelen te nemen die moeten leiden tot het terugdringen van het verbruik van pesticiden in de landbouw? Zo ja, welke maatregelen en tegen wanneer?
6. Werde de relatie volksgezondheid en het hoge verbruik van pesticides onderzocht? Zo ja, tot welke conclusies heeft dat onderzoek geleid?
7. Wat is de milieu-impact van het hoge verbruik van pesticides?

ANTWOORD

op vraag nr. 382 van 5 februari 2016

van **ELS ROBEYNS**

1. In het kader van het LARA (Landbouwrapport) wordt de evolutie van het gewasbeschermingsmiddelengebruik in de Vlaamse land- en tuinbouwsector opgevolgd.
2. De Vlaamse land- en tuinbouw is zeer productief. De gemiddelde opbrengst ligt voor de meeste teelten hoger dan in de andere Europese lidstaten. Dit is te danken aan verschillende factoren die enerzijds gebonden zijn aan onze goede landbouwgronden en anderzijds aan de vakkennis van onze land- en tuinbouwers en hun verantwoorde inzet van grondstoffen zoals gewasbeschermingsmiddelen. Mocht het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen uitgedrukt worden per kg geoogst product, zou een andere ranglijst worden bekomen. In 2014 was de gemiddelde aardappelopbrengst in Bulgarije 13 ton/ha, in België iets meer dan 50 ton/ha, in Spanje iets meer dan 30 ton/ha en in Polen ongeveer 27 ton/ha. Voor tarwe bedroeg de opbrengst in Spanje 3 ton/ha, in België 9 ton/ha, in Bulgarije 4,1 ton/ha en in Polen 5 ton/ha.

De grootste inzet van gewasbeschermingsmiddelen gebeurt in teelten met een hoge toegevoegde waarde zoals groenten, fruit, aardappelen en sierteelt. Om te voldoen aan de hoge kwaliteitseisen van de consument, moet een perfect eindproduct worden geproduceerd. Dit vergt soms de inzet van gewasbeschermingsmiddelen. Een beetje minder kwaliteit brengt het product op de veiling in een lagere kwaliteitscategorie, wat leidt tot een mindere prijs voor de teler.

3. De teelten die een hoger gebruik van gewasbeschermingsmiddelen vergen, zijn teelten die zeer gevoelig zijn voor aantasting door verschillende ziekten en plagen. Een voorbeeld is de aardappelteelt, waarbij een schimmel (Phytophthora) de teelt vanaf de maand mei tot de oogst zeer sterk aantast bij vochtig en relatief warm weer. Om de aardappelen gezond te houden, is het noodzakelijk om ze in deze periode te behandelen tegen deze schimmel. Een ander voorbeeld is de appel- en perenteelt, waar naast een schimmel ook verschillende insecten de vruchten kunnen vernietigen.

Een andere wetenschappelijke verklaring is de wijzigende inzet en het veranderend pallet aan gewasbeschermingsmiddelen. In 1991 heeft de Europese Unie beslist om bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen voor de Europese markt meer rekening te houden met effecten op de gezondheid en het leefmilieu. Daardoor werd terecht afgestapt van middelen die alles doden en werd overgeschakeld op middelen die zo selectief mogelijk de schadelijke individuen bestrijden. De voorbije jaren leidde dit tot het verdwijnen van totaalinsecticiden die alle insecten in een teelt doden. Er werd overgeschakeld naar selectieve middelen die alleen luizen of rupsen of kevers bestrijden. Dit heeft voor teelten waarin verschillende insecten voorkomen, geleid tot een verhoogde inzet van gewasbeschermingsmiddelen: in plaats van één behandeling tegen alle insecten worden er verschillende specifieke behandelingen tegen elk type insect uitgevoerd. Maar de impact van deze middelen op het milieu en de gezondheid is lager: ze hebben minder neveneffecten op niet-doelwitorganismen en zijn vlugger afbreekbaar, minder persistent,... Dit blijkt ook uit de forse daling van de impact op het waterleven.

4. De druk op het waterleven is met de helft verminderd. Het aantal residu-overschrijdingen en het aantal aanwezige residu's op onze Vlaamse groenten en fruit is volgens de rapporten van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen ook gedaald.

Het verplicht toepassen van geïntegreerde gewasbescherming (IPM of Integrated Pest Management) sinds 2014 leidt tot een meer verantwoorde inzet van gewasbeschermingsmiddelen. In het kader van IPM worden in Vlaanderen voor de meeste teelten wetenschappelijk verantwoorde waarschuwingdiensten door mij financieel ondersteund. Deze waarschuwingdiensten moeten de land- en tuinbouwers helpen om op een meer verantwoorde en wetenschappelijke basis de juiste beslissingen te nemen om gewasbeschermingsmiddelen toe te passen.

5. Ik blijf achter de toepassing van IPM staan. Enkel zo kunnen we een verantwoord gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met een minimale impact op de gezondheid en het leefmilieu, stimuleren. Hierbij wordt ook sterk ingezet op alternatieve bestrijdingsmethoden, zoals het verhogen van de biodiversiteit om een natuurlijk evenwicht tussen nuttigen en schadelijke organismen te creëren waardoor er minder inzet van gewasbeschermingsmiddelen nodig is. Deze alternatieve technieken worden ondersteund door verschillende wetenschappelijke projecten en demonstraties op de verschillende door mij gesubsidieerde praktijkcentra die de nieuwe technieken aan de land- en tuinbouwers bekend maken. Ook ILVO speelt hierin een belangrijke rol. In het onderzoek wordt sterk de nadruk gelegd op selectie naar minder gevoelige rassen en op de ontwikkeling van natuurlijke bestrijdingstechnieken op basis van natuurlijke bestrijders zoals bacteriën. Het is duidelijk dat de niet-chemische gewasbescherming veel meer kennis en inzicht vereist van de teler en degelijk onderbouwd moet zijn en dat het onderzoek daartoe de nodige elementen moet leveren.
6. De volksgezondheid en de erkenning/toelating van specifieke gewasbeschermingsmiddelen op het Belgisch grondgebied betreffen beide federale bevoegdheden.
7. De milieu-impact van het verbruik van pesticiden in Vlaanderen wordt opgevolgd door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). VMM rapporteert daarover in haar publicaties, beschikbaar op www.vmm.be.

De drinkwatermaatschappijen moeten wettelijk de kwaliteit van het drinkwater onderzoeken, met inbegrip van de pesticiden. VMM houdt toezicht. Concrete informatie is te vinden in het rapport 'Kwaliteit van het drinkwater 2014', <https://www.vmm.be/publicaties/kwaliteit-van-het-drinkwater-2014>.

VMM meet de concentratie van pesticiden in oppervlaktewater op een 125-tal meetplaatsen en in het influent en effluent van 25 rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's). Informatie hieromtrent is te vinden in de volgende rapporten:

- het rapport 'Pesticiden in oppervlaktewater en RWZI's 2014', <https://www.vmm.be/publicaties/pesticiden-in-oppervlaktewater-en-rwzi-2014>;
- het rapport 'Neonicotinoïden in oppervlaktewater', <https://www.vmm.be/publicaties/neonicotinoiden-in-oppervlaktewater-2014>.

VMM meet ook de concentratie van pesticiden in grondwater op een 500-tal meetplaatsen. Informatie hieromtrent is te vinden in het volgende rapport: 'Pesticiden in het grondwater in Vlaanderen': <https://www.vmm.be/publicaties/pesticiden-in-het-grondwater-in-vlaanderen>.

Daarnaast wordt de milieu-impact beschreven in de Stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas 2016-2021, zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering op 18 december 2015 (zie www.integraalwaterbeleid.be).